

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Обґрунтовано актуальність інноваційного розвитку сучасних підприємств на основі інтелектуалізації. Визначено інтелектуалізацію як основний інструмент для створення інновацій та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Досліджено вплив інтелектуального потенціалу на інтелектуалізацію систем менеджменту підприємства.

Ключові слова: інтелектуалізація, інноваційний розвиток, інноваційна стратегія, інновація, конкурентоспроможність, інтелектуальний потенціал, менеджмент.

Abstract

The importance of innovative development based on intellectualization of the modern enterprises is justified. The intellectualization defined as the primary tool for creating innovation and competitiveness of the company. The influence of intellectual potential on the process of intellectualization of the enterprise management systems is explored.

Keywords: intellectualization, innovative development, innovation strategy, innovation, competitiveness, intellectual capacity, management.

Вступ

Пріоритетною категорією функціонування сучасних підприємств є інновація, як «будь-яка можлива зміна, що відбувається внаслідок використання нових або вдосконалених рішень технічного, технологічного, організаційного характеру в процесах виробництва, постачання, збуту продукції, після-продажного обслуговування» [1]. В умовах ринкової економіки інновації являють собою зброю у конкурентній боротьбі, тому що інновація веде до зниження собівартості й можливого зниження цін, до зростання прибутку, до створення нових потреб, до припливу грошей, до відкриття й захоплення нових ринків, у тому числі й зовнішніх.

При цьому основним інструментом для створення нових можливостей, та водночас фактором забезпечення розвитку економіки є інтелектуалізація як складний, всеохоплюючий багатогранний процес.

Метою роботи є дослідження теоретичних аспектів інтелектуалізації як чинника інноваційного розвитку сучасних підприємств.

Результати дослідження

Нові технології докорінно і швидко змінили структуру світової економіки. Актуальність інноваційної моделі розвитку сучасних підприємств зумовлюється стрімким зростанням впливу науки та нових технологій на соціально-економічний розвиток.

Під інноваційною стратегією розвитку автори джерела [2] пропонують розуміти процес реалізації стратегії підприємства за допомогою комплексу новітніх засобів та методів, спрямованих на підвищення його конкурентоспроможності й досягнення якісно нового становища в умовах турбулентності зовнішнього середовища.

Інтелектуалізація передбачає кардинальне підвищення ролі людського капіталу як рушійної сили соціально-економічного розвитку завдяки реалізації його креативного потенціалу. При цьому, інтелектуалізація забезпечує високу якість менеджменту в цілому та фінансового менеджменту, зокрема, виступає запорукою ефективності відтворювальних процесів, впровадження нових ідей та інновацій [3].

Визначальним чинником інтелектуалізації діяльності підприємства, в тому числі систем менеджменту, є наявний інтелектуальний потенціал. На рівні підприємства інтелектуальний потенціал є основою інноваційного розвитку, підсилення конкурентних переваг, підприємницьких і управлінських

навиків, та лідерських якостей працівників. Дослідження різних аспектів проблеми формування та оцінювання інтелектуального потенціалу підприємств висвітлено у працях як вітчизняних, так і іноземних науковців: С. Вовканича, А. Турило, Е. Титової, В. Касаткіної та ін. Змістовним, на наш погляд, є визначення інтелектуального потенціалу підприємства, запропоноване Й. С. Ситником: «Інтелектуальний потенціал підприємства – це приховані відносні здатності, сили, знання особистостей і соціально-економічної системи для здійснення організаційно-управлінської, економічної, технологічної, інформаційно-обмінної, науково-інноваційної, соціально-культурної та іншої інтелектуально-продуктової діяльності, який може реалізуватися у формі інтелектуального капіталу підприємства на ринкових і індивідуально-мотиваційних засадах» [4].

Отже, основним інструментом для створення інновацій є інтелектуалізація, яка у свою чергу передбачає інвестування у людський капітал (рис. 1). Забезпечення інтелектуалізації діяльності підприємств, в сучасних умовах – це організаційно складний та фінансово витратний процес [8].

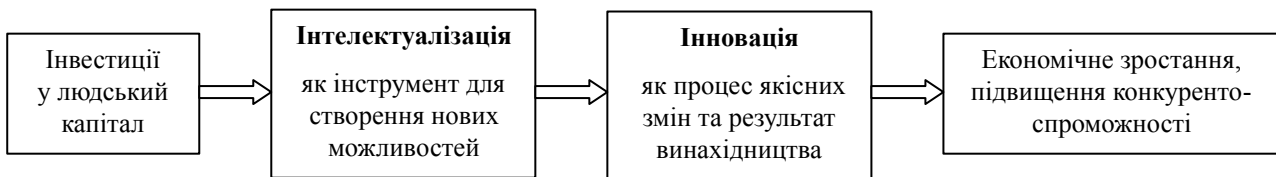

Рис. 1. Ланцюг впливу інтелектуалізації на процес інноваційного розвитку

В сучасних умовах основними вимогами до персоналу підприємств є не лише функціональна готовність, старанність, а й безперервне здобуття знань, творча ініціатива, креативність, особисте зацікавлення в кінцевому результаті. Важливим завданням інноваційних підприємств є ефективне нагромадження інтелектуального потенціалу, розвиток інтелектуальної активності персоналу та удосконалення управлінського циклу [5].

Й.С. Ситник у своїх працях значну увагу приділив дослідженню інтелектуалізації систем менеджменту підприємства. На його думку, з чим ми повністю погоджуємося, створення єдиного інтелектуального простору підприємства удосконалив якість менеджменту, трансформує весь управлінський персонал, його цілі та завдання, виведе на новий рівень моральні та життєві цінності, дасть змогу реалізувати інтелектуальний потенціал систем менеджменту через нові компетенції, стратегічне мислення, інтелектуальну культуру [1]. Трансформація процесу менеджменту інноваційного підприємства під дією інтелектуалізації є забезпеченням ефективного використання інтелектуального капіталу підприємства, отримання нової якості управлінського впливу керуючої системи на керовану з метою досягнення його цілей [4, 5, 6].

На наш погляд, процес інтелектуалізації діяльності підприємства повинен розпочинатися саме з трансформації систем менеджменту. При цьому менеджмент має спрямовуватись на вищий рівень якісно нової управлінської діяльності – інтелектуальну. Найважливішою цільовою функцією тут має бути розвиток інтелектуальної активності – заснована на знаннях, свідомо, морально орієнтована здатність збирати, нагромаджувати та обробляти значні обсяги інформації [7].

Важливою передумовою інтелектуалізованого інноваційного розвитку сучасних підприємств є процес інтелектуалізації українського суспільства, який гальмується і обмежується такими ключовими проблемами:

- відсутністю державної політики використання інтелектуальних ресурсів;
- втратою і тривалою відсутністю в країні моди на інтелект;
- демотивацією інтелектуальної активності населення;
- деінтелектуалізацією суспільства і влади загалом, їх галузевих і регіональних складових зокрема;
- виникненням і розвитком інтелектофобії;
- відсутністю політики інтелектуалізації влади і суспільства [4, 5, 6].

Зазначені проблеми підсилюються неврегульованістю національного законодавства щодо підприємницької діяльності, розмитістю економічних правил і норм, недоліками банківської і фінансової систем, зрощенням бізнесу і влади, що призводить до додаткових господарських ризиків, які істотно збільшують транзакційні витрати, звужують сферу ефективних управлінських рішень, знижують конкурентоспроможність українських підприємств [7].

Крім факторів зовнішнього середовища, на розвиток вітчизняних підприємств впливають внутрішні чинники. Так, можливості, тривалість, конкретні шляхи переходу національних підприємств до

інноваційної моделі розвитку залежать від наявного інноваційного та інтелектуального потенціалів, зокрема: забезпеченості фінансовими ресурсами, наукових ідей, технічних розробок. Важливою передумовою інноваційного розвитку підприємств є наявність платоспроможного попиту на інноваційну продукцію.

Висновки

Встановлено, що інноваційний інтелектуалізований розвиток сучасних вітчизняних підприємств має бути побудований на високотехнологічних укладах, що зможе забезпечити конкурентоспроможність на зовнішньому ринку. Такий інтелектуалізований розвиток за своїми базовими властивостями потребує інновацій, передбачає інвестиції у людський капітал, формує внутрішній платоспроможний попит на інновації та інноваційну продукцію, створює належні стимули до інноваційної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ситник Й. С. Концептуальні засади інтелектуалізації систем менеджменту підприємства / Й. С. Ситник // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — №8 (134). — С. 198-208.
2. Чайковський Є. Теоретичні аспекти інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств / Євгеній Чайковський // Галицький економічний вісник. — 2015. - №2 (49). — С. 115-122.
3. Ремньова Л.М. Концептуалізація парадигмальних зрушень у системі фінансового менеджменту під впливом глобальних мегатрендів економічного розвитку / Л.М. Ремньова, Ю.В. Ніколаєнко // Науковий вісник Полісся. — 2015. - №2 (2). — С. 139-147.
4. Ситник Й. С. Інтелектуальний потенціал як фактор інтелектуалізації систем менеджменту підприємства / Й. С. Ситник // Економічний вісник НТУ КПП. — 2012. — №49. — Електронний ресурс. — [Режим доступу: economy.kpi.ua/uk/node/377].
5. Ситник Й. С. Вплив інтелектуалізації на процес менеджменту інноваційних підприємств / Й. С. Ситник // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". — 2012. — №725 (63). — С. 372-378.
6. Ситник Й. С. Передумови інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств / Й. С. Ситник // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. - 2012. - № 748. - С. 100-107. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2012_748_18.
7. Князев С.Н. Интеллектуализация – стержневая основа развития экономики и управления / С.Н. Князев, А.Г. Шрубенко // Проблемы управления. — 2007. - №3(24). — С. 16-25.
8. Кісь С. Я. Інтелектуалізація діяльності підприємства: основні визначення і поняття / С. Я. Кісь // «Молодий вчений». — 2015. - №3 (18). — С. 72-76.

Краєвська Алла Станіславівна — канд. екон. наук, доцент кафедри підприємництва і фінансової діяльності, Вінницький національний технічний університет

Alla S. Krajevskaja — Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship and Financial Activity, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia